

(המשך מעמוד 17)

לכל מה שחשוב למוראל של החיילים, וזה דיווחאמת והגדרה ברורה של המטרה. מי שמשקר לחיילים, הוא שמוריד להם את המוראל, ואנחנו, שהשתחררנו, חרדים למוראל של הצבא.

כשחזרתי הייתי מאוד מבולבל. אפשר להגיד שכל מימד המשמעות די חסר כשאתה בקרב. אתה חוה דברים בצורה מאוד קשה, ואתה כל הזמן בפעולה ולא נותן לדברים משמעות. אבל אחרי יומיים שלוש באזור חות הדברים התחילו לקבל משמעות והזעם התחיל לצאת החוצה, ומצאתי את עצמי תופס את המגפון בהפגנה שהיתה מול משרד ראש-הממשלה, ומאו אני לא מפסיק לפעול.

"זו היתה מילחמה זרה!"

יוני שור (28) הוא פסל. הוא עובד בחינוך לאמנות בבית-חולים "איתנים" במילואים. הוא שריונר בגדוד סנקים. מספר יוני שור:

אני יכול אולי לדבר בקלות לעומת שוקי, כי הגדוד שלנו לא נכנס לקרב. אני אומר בקלות, והמלה אולי לא כל-כך טובה. במילחמת יום-הכיפורים, כשהייתי בבלימה בתעלה ובפריצה ברמה, הוצאתי הרבה חברים שלי הרונים ופצועים מתוך טנקים שאני הייתי בהם, זה לא קרה הפעם. יכול להיות שהסיטואציה של היום מצא בקרב היא כה לוחצת וקשה שאין לך זמן לחשוב על הדברים. יתרון נוסף שיש לי, זה שמלכתחילה לא היינו אמורים להיכנס למגע עם האוכלוסיה האזרחית. אנחנו גוייסנו ביום השלישי למילחמה, ועד להפסקת האש בכלל לא ידענו מה היינו אמורים לעשות. הקושי הגדול בכל העניין היה הערפל. היה לנו יותר מדי זמן, ויכולנו לתפוס אותם כשהיתה אי-אמינות בהודעות. שמענו שאין לנו שום כוונה להילחם נגד הסורים, ובאותו זמן המטוסים ערכו קרבות נפלאים נגד המטוסים הסוריים. כשמצאנו את עצמנו נעים, אמרו לנו שנהיה כנראה בכקעת הירדן — ומצאנו את עצמנו בביקעת הלבנון. היו קרבות, ולא וידענו עליהם ברדיו. כש נכנסנו ללבנון, לא היתה פקודה, ולא היו ידיעות על

יוני שור

מה אנחנו, פלאגנות?

האויב שהיה מולנו. זה היה בניגוד לכל מה שמלמדים אותך בתרגילים, ופתאום התברר שגם המפות שלנו נגמרו, והיו לנו מפת גדולות ועצמות. או אנחנו נוסעים ונוסעים ונוסעים, ושואלים עם מי אנחנו אמורים להילחם, רשום דבר, וכך המשכנו הלאה והגענו לאיזשהו צומת, ואז התחלנו לשמוע שוב, הכל מהשמעות, שאחד הכבירים שמקפידים את עצמם בדרך-כלל בעיתונות הסתבך בקרב קשה מאוד בגיורה המיוזרית, והתחילו שמעות על מה שקורה שם, ושי אנחנו צריכים להיות מוכנים לבוא לעזרתם.

ושבו כנראה שיתק לנו המזל, ובגלל הברדק היה שם מג"ד שהצליח להכניס את הגדול שלו לפנינו וחתף את כל מה שאנחנו היינו אמורים לחטוף, ומכל צד טמטמו יריות של טנקים וארטילריה, וראינו מטוסים ומטוסים, והתחלנו לעלות כבר לעמדת-האש, ופתאום שמענו על הפסקת-האש, ואז היתה אנהת-רווחה אצל כולם. חשבנו שדווקא נחמד שאנחנו לא עשינו כלום. המחזור שלי עבר קרבות קשים מאוד ביום-כיפור ואני לא מכיר מישהו שהיה מעוניין לחזור על הסיפור הזה, ואז התחלנו לנוע לכיוון הכוחות שהתנקזו מכל השטחים והפסנו קו, והתחילו לצוץ השאלות הגדולות — מה אנחנו עושים פה, אני זוכר ששאלנו את המס"פ ואת המג"ד מה

אנחנו עושים פה, ולא היה להם שום הסבר. אני מכיר את האנשים ואני מאמין שהם באמת לא ידעו, ואז התחילו אותן שאלות אמנות: את מי בעצם שירתנו? שמענו את דובר-צה"ל מודיע שאין במקום מסוים כוחות — והתברר שאנחנו נמצאים איפה שהוא טוען שאין אף אחד, ואז היתה השאלה: מה אנחנו, פלאגנות? לא, אנחנו כה"ל, ואז עולה השאלה: מה אנחנו עושים פה אם בכלל לא רצו להילחם בסורים? התברר שהסורים היו צריכים להיות מטורפים לגמרי אם הם מיוזמתם, רצו להיכנס לקרב מול הכוחות האדירים שצה"ל הזרים לכאן. היו התגריות בסורים כדי שיפרו את את הפסקת-האש, והם לא נכנסו לזה כל-כך מהר כי לא היה כדאי להם, כי היתה לנו עדיפות מוחלטת ושליטה על הצירים ועל השטח שלהם.

שוב התחילו השמועות, וניסינו לברר מה קרה לכות שהסתבך, ועברו עוד חמישה ימים עד שקיבלנו תשובה מסמכת על ממדי האסון שקרה שם. זה היה מאוד מתסכל, לא היינו מורגלים למילחמה כזאת, שישראל יוזמת, כשברור שאין שום איום עלינו ועל ישראל. אפילו מי שהסכים ל-40 הקילומטרים הראשונים לא היה יכול להבין מה אנחנו עושים במרחק של 100 קילומטרים מהגבול. תמיד סיפרו שהמחבלים הם הבעיה, והנה הכניסו אותנו לקרב נגד הסורים, ואסד כידוע ג'נטלמן, אז אולי אנחנו לא ג'נטלמנים? השאלות האלה ניקרו כל הזמן, וזה היה יותר קשה כשירדנו מהקו, ומצאנו את עצמנו ביחד, כל האנשים האנשים שמצאו את עצמם מתוסכלים הם לא הרוב, בהחלט לא. המשכנו לשמוע את האמירות ששמענו בפעם מים הקדמות, אמירות כמו בוגדים ואשפסטים. אנחנו כן שמענו, לא כמו ביחידה של שוקי, ואולי משום שאנחנו לא נכנסנו לקרב, אחד מהאנשים קיבל איום מפורש על חייו ממישהו מהיחידה, אמרו לו שלא יתפלא אם יקום עם כדור בראש בבוקר, הוא אמר שאם יקום עם כדור בראש, יהיו הרבה דברים שהוא לא יתפלא עוד עליהם.

האווירה היתה מאוד אלימה וקשה. אני זוכר שאחד הוויכוחים התחיל כשמצאנו שם באיוו מפקדה של המחבלים את מפת ארץ-ישראל כמו שאני זוכר אותה מבית-הספר העממי, בלי הפריצות לצדדים בגולן ובגדה, ודרך זה התחיל ויכוח טוער מאוד על אותה פיסת ארץ ששני עמים רוצים אותה, לא חשוב אם זה קורה בלבנון, במרחק קילומטר וחצי מהסורים או במרכז הארץ — זה תמיד אותו ויכוח ואותו קיטוב.

וכשירדנו בחורה לארץ, התברר לנו יותר ויותר עד כמה המשבר חריף, את המשבר הגדיר אחד המפקדים שהצטרף לוויכוח ואמר כך: יכול להיות שצה"ל הש" מיד 300 או 600 טנקים סוריים, אבל התחושה היא שיש היום מספר כזה של צוותי-טנקים ישראלים שאין להם עוד אמון. לסורים זה עניין טכני לתקן את הטנקים שלהם, אבל אי-אפשר לדעת לאן זה מוביל באותם צוותי-טנקים ישראלים, שבהם יש עכשיו אנשים שאין להם עוד אמון במנהיגות ששולחת אותם לאן ששולחת, ושם הם עלולים לאבד את חייהם, במילחמה שלא התחנכנו אליה, ושהיא מילחמה זרה.

חונכנו להילחם מילחמות-מגן על קיומנו, ואם מספרים סיפור, שאתה יכול להסכים איתו, שהמילחמה באש"ף היא מילחמת-קיום, הרי שהמילחמה בצבא הסורי, שלא היו לו שום כוונות התקפיות, ושסיפרו לנו שאנחנו לא רוצים להילחם איתו, היא לא מלחמת-מגן.

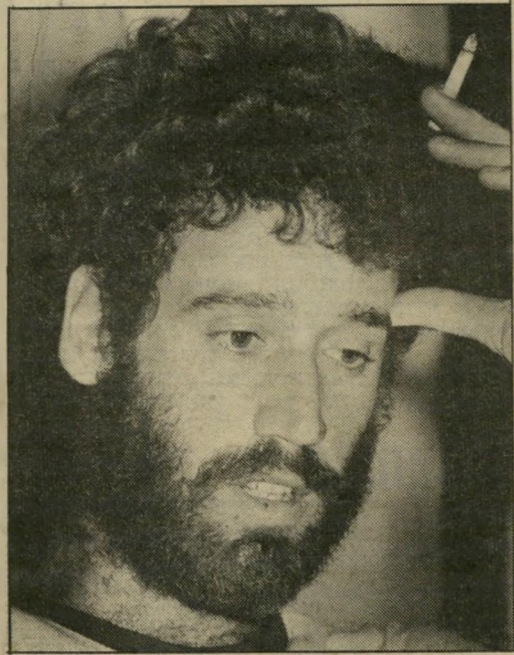
"לא רוצה להיות שוטר!"

יונתן קליבנוב (27) הוא חבר קיבוץ מעגני מיכאל, ועובד במפעל הבננות. בשנה האחרונה הוא עבד בתנועה הקיבוצית המאוחדת, בשירותי-המילואים שלו הוא ביחידת חי"ר רגלים. מספר יונתן קליבנוב:

בשבת בילה נכנסנו בגיורה המרכזית דרך בירנית, נסענו צפונה עד לתיבנין ופנינו מערבה לעבר צור. ביום החמישי של המילחמה הלכנו לעבר עין אל-חילוה. אני חושב שהצבא עבר בצורה נפלאה בעין-אל-חילוה, וזה יותר טוב מזה אי-אפשר היה לעשות. אי-אפשר היה לסכן יותר את החיילים כדי לשמור על האזרחים, אחר-כך היינו בג'וזין, מורחית לצידון, היינו צריכים לתפוס מחבלים שבורחים מכיוון צור וצידון אל הסורים, והיו הרבה כאלה, מה שעשינו בקרבות זה שטויות ולא חשוב, אני לא גיבור, לא הייתי ולא אהיה. אין לי סיפורי קרבות מפוארים, אבל שבוע ולא היה לנו שום מושג מה קורה סביבנו, ולא היה זמן ולא היה כוח לחשוב, לא היו גם תנאים לחשוב, לא ראינו נתיבות וכמעט שלא שמענו רדיו, היום אני יודע שלא היתה לזה הרבה משמעות, למה שהינו שמעיים בקול-ישראל, אולי בקול-לבנון כן, אבל בקול-ישראל לא. כשמענו חדשות אחר-כך היינו מתגלגלים מצחוק מהדיווחים שלהם.

אני התנדדתי למילחמה הזאת עוד לפני שהיא פרצה. זה דבר שיש בי כבר מומן, אבל כשהמילחמה מתחדשת לא מתעסקים בדברים כאלו, אחר-כך התחלתי לשאול את עצמי אם אני צריך לעבור בשתיקה על מה שקרה, אני רואה קשר ישיר בין אירועי ימית, האירועים בגדה, ומה שעשו לדרוזים בגולן, ובין המילחמה הזאת, זה פשוט שואל של שירת אירועים, אבל כששאלתי אני שיש בזמן המילחמה אם הם זוכרים מה היה לפני, הם פשוט לא זכרו, וכשהזכרתי להם, הם לא ראו קשר בין הדברים.

שאלתי את עצמי אם אני לא פיון בלוח השחמ"ח של רפול, בגין ושרון, שמשחקים איתו למען מטרות פוליטיות, והגעתי למסקנה שכן, אני פיון, שאלתי את עצמי האם אני שוטר, והגעתי למסקנה שכן, זה הביא אותי לאיפה שאני היום. אני יודע מה אני רוצה להשיג, אבל אין לי מושג מה אשיג. אני רוצה שבהנהגה הפוליטית של העם הזה לא ישבו אנשים שמשתמשים בי בתור פיון, וזה כולל גם את כל אלה שהתנגדו בתוך הממשלה, וזה כולל את המערך, אני לא רוצה שהאנשים האלה ינהיגו אותי, אני חבר מיפלגת-העבודה, אבל שלא יהיו שם אנשים שעשו את עצמם תמימים לאחר-מעשה, עם סיסור 40 הקילומטרים, מי שמשלה את עצמו שאפשר היה להפסיק

יונתן קליבנוב

בעד סולידריות, נגד קונסנזוס"

אחרי 40 קילומטרים, שיטלח לי, כל מי שקרא ניווויק יכול היה לדאות מה התוכנית של שרון, וגם פרס היה יכול, או שיטלח לי שימעון פרס, והעיקר: אני לא רוצה להיות חייל שמשרת מטרות פוליטיות, ואני לא רוצה להיות שוטר, אילו רציתי להיות שוטר, הייתי מתגייס למישטרה.

ברורה לי הדרך שבה הטעו את כל העם בכל המילחמה הזאת, היתה להם שליטה בכלי-התיקשורת, והטעו את הציבור.

הדיבורים ועל הקונסנזוס הם תפיסה מעוותת של מישטר דמוקרטי, אני מצפה שיחשבו סולידריות עם כל חייל בחזית, ושלא יהיה פסיק אחד של קונסנזוס, ואני מצפה שהעם הזה יגיד את האמת למנהיגים שלו, קשת הדיעות ביחידה שלנו מאוד מגוונת, אבל כולם רצו הבהית, וזה טיבעי, לאנשים נמאס מהמילחמה אחרי שבועיים, וכשחזרנו לימ"חים להשתחרר ואמרו לנו שאנחנו עלולים לחזור ללבנון, זה גרם לחוסר-עכונות, מה שלא היה ביום הראשון, אבל היה אחרי שבועיים, אנשים לא רצו ללכת למילחמה בשום אופן, לדעת לא מתוך הכרה עמוקה, מעט מאוד נתנו את ליבם לפליטים שהתרוצצו שם, מעט מאוד אנשים חשבו: מה אני עושה פה במדינה הזאת עם מילחמה כזאת, אולי למולנו ואולי רענתנו אנחנו לא עברנו את 40 הקילומטרים הראשונים, והיינו בתחום המטרות המוצהרות של המילחמה, ואין ספק שזה הקשה את החושים החשיבתיים הפוליטיים.

יש כמה נקודות ועיקריות שהן המסר בכל הפעילות שלנו היום, הראשונה נוגעת להפסיק הצבא למכשיר פוליטי בידי פוליטיקאים, ולא צבא-מגן, נקודה שניה, זו הטעיית הציבור, כשלא מספרים לו מה קורה, ודבר נוסף היא השתיקה הלאומית לגבי מטרות המילחמה, וזה נוגע לכל הקשת הפוליטית, ועוד דבר — הצורך בסולידריות עם צה"ל, ואי-קיום קונסנזוס באופן מוחלט, אני והיו עוד כמוני, כשמעתי שאין קונסנזוס בערף זה עודד אותי, כל הדיבורים על שבירת המוראל אלה שטויות, וזה לא הפריע באף אחד להילחם, להיפך, האנשים אמרו: הנה, יש עוד עם מי לחיות בארץ הזאת.

יש עוד נקודה, במילחמה לא נפל אף חבר שלי, לא נפצע אף חבר מהקיבוץ שלי בצורה שהיא מעבר לפגיעה קלה, אבל זה לא משנה כלום לגבי זכות-הדיבור שלי, מי שיתן זכות-דיבור רק למי שהיה שם, הורס את הדמוקרטיה ואת עצמו, כשאני שואל את עצמי אם רק מי שהיה שם יכול להבין את המרחש, החשובה שלי היא לא.

אם לא יקום פה קול אחד, שלא חשוב אם היה שם או לא, ויצעק נגד, לא אנחנו עולים על הציר המטרופי שבין חומייני וקדאפי, או אולי משהו בסגנון דרום-אמריקאי, אני חרד לגורל המדינה הזאת, לדעת אין פה בעיה של מוסריות הצבא, אלא של הדרג המדיני, לגבי אי-מסריותה של המילחמה הזאת, לא שאלתי את עצמי שאלות כאלה במילחמת יום-הכיפורים, כשהייתי בסוף השירות שלי, כשהייתי נלחם מלחמת-מגן, בשאלות האלה לא יכולות לעלות, דיברו אחר-כך על מחבל, אבל לא על מסריותה של המילחמה.